

DOCUMENT DE POZIȚIE

LEGILE JUSTIȚIEI – UNDE SUNTEM ȘI CE URMEAĂ?

La finalul lui decembrie 2017, Parlamentul României a votat modificări la pachetul de legi privind justiția (Legea 303 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea 304/2004 privind organizarea judiciară, Legea 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii). De pe 23 august 2017 (când ministrul Justiției Tudorel Toader a prezentat unele propuneri care au ajuns și în Parlament) și până în 2 mai 2018 (când președintele Klaus Iohannis a anunțat că nu promulgă legile, ci le trimite la Curtea Constituțională), acest pachet legislativ a făcut obiectul unui ping-pong instituțional și politic care arată poate un singur lucru cert – urgența invocată pentru procedurile parlamentare în acest caz nu pare a se fi justificat, de vreme ce, iată, ar fi existat timp în toate aceste luni pentru o dezbateră așezată privind sistemul de justiție.

Votul din decembrie 2017 și din martie 2018 au venit în ciuda reacțiilor vehemente ale unei părți din corpul magistraților, a instituțiilor cu atribuții în domeniu, a societății civile și a partenerilor europeni și internaționali ai României. Legile au fost atacate la Curtea Constituțională deja de două ori, atât de Înalta Curte de Casație și Justiție și de partide politice din opoziție, iar Președintele României a anunțat că și el va ridica o excepție de neconstituționalitate.

CÂND			CE		
23 august 2017			Ministrul Justiției, Tudorel Toader, prezintă un proiect (în format .ppt) al propunerilor de modificare a legilor justiției.		
31 octombrie 2017			10 deputați și senatori (PSD + ALDE) depun în Parlament inițiativele legislative de modificare a legilor justiției.		
13 noiembrie 2017			Pachetul legislativ este trimis pentru dezbateră și raport la Comisia specială comună condusă de Florin Iordache.		
15 noiembrie 2017			Consiliul Superior al Magistraturii transmite un aviz negativ pentru pachetul legislativ.		
4 decembrie 2017	<i>Legea 303/2004</i> Raportul Comisiei speciale este votat	12 decembrie 2017	<i>[Legea 304/2004]</i> Raportul Comisiei speciale este votat	13 decembrie 2017	<i>Legea 317/2004</i> Raportul Comisiei speciale este votat

11 decembrie 2017	Legea 303/2004 Propunerea legislativă este adoptată în Camera Deputaților	13 decembrie 2017	Legea 304/2004 Propunerea legislativă este adoptată în Camera Deputaților	13 decembrie 2017	Legea 317/2004 Propunerea legislativă este adoptată în Camera Deputaților
19 decembrie 2017	Legea 303/2004 Propunerea legislative este adoptată în Senat	20 decembrie 2017	Legea 304/2004 Propunerea legislative este adoptată în Senat	21 decembrie 2017	Legea 317/2004 Propunerea legislative este adoptată în Senat
27 decembrie 2017			Înalta Curte de Casație și Justiție și PNL sesizează Curtea Constituțională în privința pachetului legislativ		
1 martie 2018	Legea 303/2004 Unele propuneri sunt declarate neconstituționale	15 februarie 2018	Legea 304/2004 Unele propuneri sunt declarate neconstituționale	6 martie 2018	Legea 317/2004 Unele propuneri sunt declarate neconstituționale
20 martie 2018			Comisia specială adoptă rapoarte pentru toate cele trei inițiative legislative		
20 martie 2018			Camera Deputaților adoptă toate cele trei inițiative legislative		
26 martie 2018			Senatul adoptă toate cele trei inițiative legislative		
29 martie 2018			PNL și USR sesizează din nou cele trei inițiative legislative la Curtea Constituțională		
19 aprilie 2018			Curtea Constituțională declară neîntemeiate sesizările pe Legile 304 și 317 și declară neconstituționale unele prevederi privind Legea 303		
2 mai 2018			Președintele României anunță că nu va promulga legile și că a decis să le atace la Curtea Constituțională și să sesizeze Comisia de la Veneția		

Credem că reacțiile puternice ale unei părți din societate împotriva felului în care au fost adoptate și a conținutului acestor legi, dar și atenționările venite din partea unor organisme internaționale precum Consiliul Europei, prin [Raportul GRECO](#), sau [Comisia Europeană](#) trebuie să fie luate în considerare cu atenție. Prilejul oferit de o nouă implicare a Curții Constituționale în acest proces

legislativ și de sesizarea Comisiei de la Veneția nu ar trebui să fie ratat tocmai din perspectiva unui timp suplimentar dat pentru a îndrepta o parte din neajunsurile procesului de modificare a legilor justiției de la finalul anului 2017 și începutul anului 2018.

Considerăm că, în acest moment, Parlamentul României, precum și toți actorii care au un rol sau un interes cu privire la domeniul justiției, sunt chemați să ia în calcul următoarele elemente:

1. **Prevederile declarate neconstituționale** – deciziile Curții Constituționale trebuie respectate, iar legislația aliniată cu argumentele care reies din motivațiile aduse de judecători în sprijinul lor, precum și din opiniile separate exprimate în acestea
2. **Prevederile a căror oportunitate este discutabilă** – legislația nu ar trebui să respecte doar normele constituționale, ci și să ofere soluții care să îmbunătățească sistemul de justiție ca serviciu public pentru cetățeni
3. **Implicarea tuturor actorilor relevanți** – traseul legislativ trebuie să fie în linie cu exigențele de legiferare, iar dezbaterile cu profesioniștii din domeniu nu ar trebui să mai genereze nemulțumirile din 2017; în condițiile sesizării Comisiei de la Veneția, considerăm oportună așteptarea unui punct de vedere al acestui for înaintea unei eventuale promulgări.

Modificările propuse pentru „legile justiției” au nevoie de timp și răbdare, pentru a colecta punctele de vedere ale tuturor celor implicați și afectați. Dacă sunt organizate cu tact și pe îndelete, astfel încât să ofere șanse de participare tuturor celor interesați, dezbaterile privind proiectele de modificare scot la iveală subiecte, riscuri sau beneficii, care ar fi putut scăpa din atenția inițiatorilor. Din aceste motive, adoptarea „legilor justiției” în procedura de urgență „accelerată” s-a dovedit un eșec de legiferare, cu efecte nocive asupra sistemului de justiție. Politicile publice consistente și solide nu pot fi realizate în regim de urgență.

1. Prevederile declarate neconstituționale sau posibil neconstituționale

Curtea Constituțională a declarat neconstituționale o serie de prevederi din toate cele trei legi ale justiției. Unele au fost corectate în a doua rundă de legiferare din Parlament, altele încă trebuie discutate (unele prevederi ale [Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.303/2004 privind Statutul judecătorilor și procurorilor](#)). Trebuie însă precizat faptul că aceștia s-au pronunțat doar asupra elementelor sesizate către ea, astfel încât nu este exclus ca în urma unor sesizări suplimentare (cum este cea a Președintelui României), după finalizarea proceselor legislative

suplimentare, să fie considerate neconforme cu Constituția și alte elemente propuse în acestea. În privința deciziilor CCR, având în vedere timpul scurt aflat la dispoziție pentru argumentația sesizărilor după introducerea unor modificări în Parlament pe ultima sută de metri, atragem atenția că:

- Unele elemente din legile justiției fie nu au fost atacate la CCR sau obiecțiile de neconstituționalitate nu au fost exhaustive sau argumentate până la capăt
- Există opinii separate care trebuie luate în calcul, conform jurisprudenței în materie, acestea fiind parte componentă a motivării
- Parlamentul va trebui să privească eventuala rezolvare a problemelor de neconstituționalitate din perspectiva mai largă a coerenței respectivelor prevederi cu restul textelor legislative

2. Prevederi a căror oportunitate este discutabilă

Atragem atenția asupra faptului că, dincolo de prevederile care pun probleme de neconstituționalitate, care pot fi îndreptate prin procedură parlamentară, multiple prevederi din toate cele trei legi referitoare la sistemul de justiție ridică serioase întrebări legate de oportunitatea adoptării lor. Din acest punct de vedere, considerăm că ar trebui luate în calcul criticile aduse de sistemul judiciar, de către instituțiile internaționale și de societatea civilă. Privim acest aspect al oportunității adoptării din trei puncte de vedere:

- Al efectelor pe care acestea îl pot avea în interiorul sistemului românesc de justiție
- Îndepărtarea, respectiv apropierea de spiritul normelor și valorilor Uniunii Europene
- Posibila încălcare a angajamentelor luate de către România față de Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Organizația Națiunilor Unite

Principalele prevederi de modificare a legilor justiției care ridică probleme de oportunitate:

- Înființarea Secției pentru Investigarea Infracțiunilor Săvârșite de Judecători și Procurori: nu este clar de ce se dorește o secție specializată care să se ocupe de o categorie socio-profesională. Mai mult decât atât, această prevedere întărește percepția că se intenționează instituirea unui control al Executivului asupra magistraților

- Posibilitatea suspendării din funcție a judecătorilor și numirii lor în funcția de ministru al justiției sau în alte funcții de demnitate publică numite, o îndepărtare de la principiile și recomandările Comisiei de la Veneția
- Impactul reglementărilor asupra resurselor umane din sistemul judiciar este aspru criticat de organizații precum Forumul Judecătorilor din România, care arată că există riscul reducerii corpului magistraților cu 25% pe termen mediu, precum și cel al deprofesionalizării lui
- Creșterea duratei cursului de formare la INM, fără măsurarea impactului pe care această modificare îl are asupra necesarului de personal la nivel actual
- Segregarea CSM pe secții separate pentru judecători și procurori, ceea ce ar putea avea impact asupra modului în care vor fi luate decizii-cheie cu privire la cariera magistraților

3. Respectarea procedurii parlamentare și consultarea tuturor actorilor relevanți

În ceea ce ține de pachetul de legi privind justiția, nu considerăm că au fost făcute suficiente demersuri pentru respectarea exigențelor legate de transparență și bună cooperare cu organizațiile profesionale, societatea civilă ori instituțiile internaționale din care România face parte. Considerăm că sunt necesare astfel cel puțin trei elemente de procedură care să înlăture orice dubiu atunci când vine vorba de un posibil nou ciclu de legiferare prin care pot trece aceste inițiative legislative (fie dacă Curtea Constituțională identifică noi probleme odată cu sesizarea transmisă de către Președintele României, fie în eventualitatea unei cereri de reexaminare ulterioară adresată de Președinte către Parlament):

- legiferarea cu respectarea principiului bicameralismului, punerea în acord cu deciziile Curții Constituționale, atât în ceea ce privește prevederile scoase în evidență prin admiterea excepțiilor în cazul acestor legi, cât și cu deciziile precedente ale CCR
- consultarea tuturor actorilor din sistemul de justiție, precum și a societății civile, de o manieră care să permită integrarea acestor puncte de vedere în forma finală a acestor legi
- așteptarea avizului Comisiei de la Veneția în ceea ce privește forma finală a pachetului legislativ, astfel încât acesta să respecte dezideratul de a avea o justiție conformă cu valorile și principiile europene.

***

Credem că încă mai există timpul necesar și mecanismele instituționale pentru ca guvernării să manifeste rigoare și transparență în modificarea legilor justiției, luând în considerare opiniile actorilor implicați, precum și impactul pe care aceste schimbări îl pot avea asupra sistemului de justiției. În condițiile în care felul în care arată sistemele de justiție ar putea deveni un criteriu pentru accesul la fondurile europene, dar și având în vedere dezideratul de a avea un sistem de justiție eficient, este important ca măcar în al doisprezecelea ceas decidenții să înțeleagă și să acționeze pentru o justiție aflată în slujba binelui comun.